

	Жазған:	Оқу ісінің меңгерушісі (мектеп бойынша)
	Мақұлдаған	Мектеп директоры
	Шыққан немесе соңғы қаралған күні:	20/01/2023
	Келесі қаралу күні:	20/01/2025
	Саясат нөмірі	C03

Haileybury Astana мектебіндегі арнайы қажеттіліктер бойынша білім беру саясаты

Haileybury Astana мектебі:

- Әрбір бала жеке басының қажеттіліктері ескеріле отырып білім алуға құқылы; алынған білім оның қоғамдағы орнын анықтап, қолдау көрсететін, өмірлік тәжірибе жинақтауға септігін тигізеді деп сенеді.
- Әрбір бала оқытудың кең ауқымды және өзгелермен бірдей білім беру бағдарламасы бойынша білім алуға құқылы, сондай-ақ бұл бағдарламада, қажет болған жағдайда, баланың жеке басы қажеттіліктерінің талаптары да ескерілуі тиіс және бұл қажеттіліктер құрдастарымен бірге болғанда жақсы қанағаттандырылады.
- Кейбір балалар білім алу үдерісінде қандай да бір қосымша қолдауды қажет ететін, арнайы білім беру қажеттіліктеріне ие болулары мүмкін. Мұндай қажеттілік бүкіл білім алу үдерісінде немесе арнайы бір уақыт аралығында жүзеге асырылуға тиіс болуы ықтимал. Арнайы қолдауды қажет ететін балаларға көмек қысқа мерзімге немесе оның қажеттіліктеріне сай келуі үшін ұзақ мерзімге қажет болуы мүмкін.

«Білім алудағы арнайы қажеттіліктер» ҰҒЫМЫНА ТҮСІНІКТЕМЕ

Білім алуда арнайы қажеттіліктері бар балалар дегеніміз білім алуда қандай да бір материалды түсінуде, меңгеруде **қиыншылық көретін**, сондықтан оларға арнайы уақыт бөліп, **демеу көрсетуді талап ететін** балалар деген сөз. Білім алудың, берілген материалды меңгерудің балаға қиын соғатынын мына белгілер арқылы анықтауға болады:

- Өзімен жастас балаларға қарағанда барлығына бірдей берілген оқу материалын өзгелермен бірге бірдей мерзімде меңгеріп алып кете алмау;

- Өзімен жастас балаларға ұсынылатын білім беру объектілерінен пайда алуға кедергі келтіретін мүгедектігінің болуы.

Балалардың білім алудағы арнайы қажеттіліктерінің болуы оның отбасы тілінен бөлек тілде білім алуы немесе өз ана тілінің болмауынан туындамауы тиіс.

МАҚСАТЫМЫЗ:

- Әр баланың арнайы қажеттіліктерінің талаптарын орындауға сай келетін орта туғыза білу;
- Әр баланың арнайы қажеттіліктерінің анықталғандығына, бағаланғандығына, сәйкесінше тиісті шаралар қолданғанына кепілдік беру;
- арнайы қажеттіліктері бойынша білім алатын әр балаға арнайы қажеттіліктері бойынша білім бере алатын қызметкер бекіту;
- барлық балаларға мектеп бағдарламасының барлық элементтерінің қолжетімді болуын қамтамасыз ету, бағдарламалармен танысуға мүмкіндік беру.

АРНАЙЫ БІЛІМ БЕРУ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ БАР БАЛАЛАРҒА БАҒЫТ-БАҒДАР БЕРІП, ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ШАРАЛАРЫНЫҢ ТІЗІМІ

SENCO-ның рөлі:

- күнбе-күн арнайы білім беру қажеттіліктері бар балалармен жүргізілген жұмысты бақылап отыру.
- арнайы білім беру қажеттіліктері бар балаларды барлық қажеттіліктермен қамтамасыз етуді бағдарлап отыру.
- Әріптес-мұғалімдермен үнемі байланыста болып, оқушының жасаған әрбір жетістігін бақылап отыру.
- Білім алуда қолдау көрсетіп, көмек беретін, оқушының жетістігі үшін жауап беретін мұғалімді басқарып отыру.
- Білім беруде арнайы қажеттіліктері бар балалардың жазбаларын мұқият тексеріп отыру.
- Білім беруде арнайы қажеттіліктері бар балалардың ата-аналарымен үнемі байланыста болу.
- Білім беруде арнайы қажеттіліктері бар балаларға көмек беретін қызметкерлердің еңбектен қол үзбей кәсіби шеберліктерін арттыруға жағдай туғызу.
- Егер қажет деп табылса, сыртқы агенттермен бірлесе әрекеттесу.
SENCO: Е. Пасека ханым

Білім алуға қол жеткізу

Білім алудағы қосымша көмек, қолдау оқу процесіндегі сыныптағы мұғалім көмекшісінің біріге әрекет етуі арқылы қолжетімді болады, сонымен қатар сынып мұғалімі мен сыныптастар тарапынан да демеушілік көрсетіліп отырылады. Білім алуға берілетін қосымша қолдау дұрыс ұйымдастырылған жағдайда оқушыға өзіне сенімді болып, ешқандай бөгетке қарамастан білім алуға деген құлшынысының арта түсуіне септігін тигізеді. Бұл жолға жетуде тек оқушының өзі ғана емес, шағын топпен біріге әрекет етуі анағұрлым нәтижелі болмақ. Қолдау көрсетуде қолданылатын білім беру материалын сынып жетекшісі немесе басқа маман-мұғалім көмегімен дайындалып, мұғалім көмекшісі арқылы жеткізілуі әбден мүмкін. Балалардың шағын тобына жеке қолдау көрсетілуі ықтимал.

ТАНЫП БІЛУ, БАҒАЛАУ ЖӘНЕ ҚОЛДАУ КӨРСЕТУ

Білім алуда арнайы қолдауды қажет ететін оқушыларды танып-білу мектептің басты мақсаты деуге болады. Басқару ұйымдарымен қоса, мектеп директоры және SENCO, сонымен қатар күнбе-күн білім беруде түрлі қиындықтарға ұшырасатын қызметкерлердің барлығы осы кедергілерді анықтауға барлық күштерін ортақтастыра отырып кірісулері тиіс.

Мектептің барлық мұғалімдерін білім беруде арнайы қолдауды қажет ететін оқушыларға білім беретін мұғалімдер қатарына қосуға болады. Сондықтан да мұндай оқушыларға білім беру мектептің тікелей жауапкершілігі деуге болады. Білім беруде арнайы қолдауды қажет ететін оқушыларға көмек көрсету үшін мектеп нақты қандай қажеттіліктері бар екенін арнайы межелеу шкаласы арқылы анықтайды, яғни оқушыға нақты қай сала бойынша көмек қажет екендігін тексеріп алып, сосын арнайы мамандар оқушының қандай қиындықтармен күресетінін зерттейді.

БІЛІМ БЕРУДЕ АРНАЙЫ ҚОЛДАУДЫ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН ОҚУШЫЛАРДЫ АНЫҚТАУ

Алғашқы белгілер

Егер оқушының білім алу үдерісіндегі кемшілігі анықталса немесе ата-анасы тарапынан мазасыздық байқалса, сынып жетекшісі ата-анамен пікірлеседі. Егер баланың үлгеріміндегі ілгеру жылжу ең маңызды мақсат болып табылса, мектеп тарапынан оқушы жіті бақылауға алынады. Оқушының білім алуда нақты жетістікке жетуін қамтамасыз ететін арнайы бағдарлама жасалып, жеке жұмыс жасау үдерісі басталады. Сынып жетекшісі өз тарапынан ата-анасының баласына үй жағдайында көрсете алатын әдіс-тәсілдер, көмектері жайлы пікірлесіп, қолдау көрсетеді.

Білім беруде арнайы қолдауды қажет ететін оқушыларды анықтау үшін мектеп әкімшілігі оқушының жетістігін төмендегі белгілер бойынша анықтайды:

- Мұғалім үнемі өз бақылауында ұстайтын оқушының жұмысы үздіксіз бақылау мен бағалау жұмысы болып табылады;
- Негізгі жұмыстарының нәтижелері, қорытынды бағалары;
- Негізгі деңгейді аяқтау барысындағы ұлттық білім беру бағдарламасы аясында жасалған оқушы жұмыстарының нәтижесі;
- Стандартты іріктеу немесе материалдардың бағалануы.

№1 ТОЛҚЫН

Сынып жеткешісі немесе SENCO ұйымының қызметкері білім беруде арнайы қолдауды қажет ететін оқушыны анықтаған болса, ол оқушының мұғалімі мектептің негізгі білім беру бағдарламасын толықтыра түсетін қосымша шаралар қолдануы тиіс. Бұл әрекет «№1 ТОЛҚЫН» деп аталады. Бұл №1 Толқын іс-шарасын тезірек іске қосуға оқушының ерекше білім беру бағдарламасы арқылы білім алып жүргендігіне қарамастан, еш ілгерілеушілік көрсетпеуі себеп болады.

- Баланың ең әлсіз жақтары ескеріле отырып жасалған бейімделе оқыту әдісінің еш нәтиже бермеуі;
- Сауатты жазу немесе математикалық амалдарды шығаруда қиналуы, ілгері жылжу процесінің байқалмауы оқыту бағдарламасының кейбір аяларының жетістікке жету жолында кедергілер туғызатыны байқалады;
- Мектепте әдетте қолданылатын тәртіпті басқару әдіс-тәсілдері еш нәтиже бермейтіндігі анық көрінеді;
- Арнайы құралдар арқылы оқыту тәсілі ұсынылғанына қарамастан ешқандай прогрестің байқалмауы, жасалмауы, сенсорлық және физикалық қиындықтар байқалады;
- Арнайы білім беру бағдарламасы ұсынылғанына қарамастан, өзгелермен қарым-қатынас жасауы қиын, бұл үдерісте еш алға ілгерілеушілік байқалмайды немесе өте аз мөлшерде қол жеткізеді.

Кей жағдайларда мектеп қызметкерлерінен бөлек, сырттан шақыртылатын қызметкерлер көмегіне сүйену қажет болады. Мұндай кезде сырттан шақыртылатын мамандар мектеп қызметкерлерімен бұрын-соңды бірігіп жұмыс істемегендіктен ата-аналармен пікірлесіп, олардың келісімдерін алу өте маңызды. SENCO оқушының алдағы уақытта жасайтын тапсырмаларын арнайы бағдарламаға енгізіп, бағалау үдерісіне қолдау көрсете отырып, әріптестерімен пікірлесу және олардың іс-әрекеттерін бақылауға алады. Сынып жетекшісі жауапты тұлға болып табылады, ол оқушының күнделікті жұмысын бақылап, оның жеке өзіне жасалған білім бағдарламасымен қамтамасыз етеді.

Жағдайға араласу. Көмек көрсету

SENCO және оқушының мұғалімі қажетті шаралар туралы шешім қабылдайды, бұл шешім оқушының қазіргі бағасы негізінде алдағы уақытта қол жеткізер жетістігін бағалауға көмектеседі. Бұл дегеніңіз:

- Түрлі оқу материалдары немесе арнайы құралдар;
- Жеке немесе топтық сабақтарда аздаған қолдау, көмек көрсету;
- Нәтижелі тиімді стратегияларды енгізу мақсатында қызметкерлерді дамыту, оқыту.

№2 ТОЛҚЫН

№2 толқын бойынша қолдау оқушыны жаңа ортаға тарту, қызықтыру болып табылады. Сонымен қатар қосымша әрекеттер мектебінде қолдау тек оқушының араласуымен көрсетіледі. Мұндай көмек пікірлесу түрінде өткізілуі мүмкін, мұндай жағдайда мұғалімдердің жасаған арнайы білім беру бағдарламаларына қолдау көрсетіледі. Мұндай білім беру бағдарламалары мақсаттар мен стратегиялардан тұрады немесе арнайы ұйымдастырылған білім беру бағдарламасы арқылы оқушыға көрсетілетін көмек пен тәлімгерлікті қолдау түрлі мамандар өткізетін бағалау үдерісінен де тұруы мүмкін.

№2 толқынның қозғаушы күші төмендегі белгілерге бағытталады:

- Белгілі бір уақыт ішінде кейбір нақты салалар бойынша оқушы ешқандай нәтижеге қол жеткізбейді немесе өте төмен деңгейдегі нәтижені көрсетеді;
- Өзімен жастас балаларға қарағанда ұлттық білім беру бағдарламасы бойынша өте төмен нәтижеге қол жеткізеді;
- Өз сауаттылығын арттыру мен математикалық дағдыларын қалыптастыруда қиындықтарға ұшырасады;
- Тәртіпті басқарудың жеке бағдарламасы болуына қарамастан, сыныптағы эмоционалдық және өзін-өзі ұстау бойынша қиыншылықтарының болуы оқушының білім алуына немесе бүкіл сыныптың тәртібіне елеулі әсер етеді;
- Сенсорлық немесе қандай да бір физикалық кемшілігі болып, арнайы құрылғыны талап етеді, сонымен қатар оған үнемі пікірлесулер мен арнайы ұйымдардың кеңестерін қажет етеді;
- Қарым-қатынас жасауда үнемі қиыншылықтарға ұшырайды, бұл оның өзгелермен қоғамдық қарым-қатынасқа түсуіне, білім алуда түрлі бөгеттерге ұшырауына әсер етеді.

Мұндай жағдайларда мектеп сыртқы арнайы ұйымдардың көмегіне жүгінуі мүмкін, мысалы, білім беру жөніндегі психологтың қызметі ауадай қажет

болады. Сыртқы ұйым көмегіне жүгінген жағдайда оқушының қажеттіліктері мен қиындықтары туралы ақпаратты бөлісу керек болады. Сыртқы ұйымнан алынатын көмек маманның кеңесі немесе маманның арнайы бақылауы, мектептегі мұғаліміне оқушының жеке білім алу бағдарламасын жасап беруі немесе оқушымен жеке айналысуы түрінде болуы мүмкін.

Кейбір ата-аналардың өз балаларының қиындықтары туралы мектептен тыс кәсіби тәуелсіз мамандардың көмегіне жүгінгенді жөн көруі мүмкін. Әрине, мұндай шешім де жөн, алайда бұл жағдайда зерттеу нәтижесі SENCO және оның мүшелеріне жіберіліп, бірге талқылануы тиіс, мұндай бірлесе әрекет ету оқушының мектеп қабырғасында жақсы нәтижелерге жетуіне өз септігін тигізеді. Оқушыға жеке қолдау көрсету жоспары (ЖҚК) мақсат-міндеттерді жоспарлауға және сол мақсат-міндеттердің орындалуына апарар қадамдарды өлшеу үшін қолданылады. Әрине, кәдімгі сыныптағы білім алу жағдайында бұл жоспардың тек жартысы ғана жүзеге асырылуы мүмкін. Бірақ оқушы одан бөлек, өз жеке білім беру бағдарламасы бойынша мектеп қызметкерлері тарапынан білім алу бойынша қосымша көмек ала алады. Егер осы кезеңде оқушы туралы ешқандай ақпарат түспесе, сынып жетекшісі ата-анамен хабарласып, мектепте оқушыға қатысты көрсетіліп жатқан қосымша көмек туралы мәлімет береді.

Жеке қолдау көрсету жоспары

Стратегия оқушының жетістікке жетуі үшін қолданылады, сондықтан да бұл жазбалар Жеке қолдау көрсету жоспарында тіркеліп, жазылуы тиіс. Жеке қолдау көрсету жоспарында төмендегі мәліметтер беріледі:

- оқушының алдына қойылған қысқамерзімді мақсаттар;
- білім беру барысында қолданылатын білім беру стратегиясы;
- оқушыға толыққанды қолдау көрсетуге қажетті жағдай туғызу;
- жоспардың қайта қаралу мерзімі туралы ақпарат;
- қол жеткізген нәтижелер (ЖҚК жоспары қайта қаралатын кезде қажет болатындықтан жазбаша формасы міндетті түрде болуы керек);
- Ата-аналар мен оқушылардың пікірлері;
- соңғы бағалар туралы мәліметтер.

Жеке қолдау көрсету жоспарында негізгі білім беру бағдарламасынан ерекшеленетін мәліметтер ғана көрсетіледі, сонымен қатар оқушының қажеттіліктеріне сай келетін тек екі-үш негізгі мақсаттардың орындалуына баса назар аударады. Әр семестр сайын жеке қолдау көрсету жоспары қайта қарастырылып отырылады, бұл кезеңде ата-аналардың балаларының қол жеткізген жетістігі туралы пікірлері есепке алынады. Процестің қайта қаралу және мақсат-міндеттерді анықтау кезінде оқушы да қатысып, атсалысып, өз қызығушылығын танытып отырады.

Оқушылар үшін Жеке қолдау көрсету жоспарын ұйымдастыру

Мектебіміздің барлық оқушылары мектептің өміріне, өткізілетін іс-шараларына бір кісідей атсалысып, қызығушылық танытады. Оқушылардың мектепте сыныпта және сыныптан тыс өткізілетін іс-шараларға қатысуға құқықтары бар. Жеке қолдау көрсетуге мұқтаж оқушылар қысқа мерзімге ғана шақыртылулары мүмкін.

Білім берудегі ерекше қажеттіліктер мен бағалау жолдары

Негізгі сынақ-тесттер үшін, IGCSE емтихандары мен Халықаралық бакалавриат ішкі және сыртқы бағалау емтихандары, Кэмбридж халықаралық емтихандары (CIE) мен Халықаралық Бакалавриат бағдарламасымен жұмыс істейтін мектеп болып саналатын білім ордаларының емтихандары үшін «Ерекше келісімге» көшу үшін ұйымдастырылады. Қандай жағдай болмасын, соңғы екі жыл бойындағы кәсіби бағалау мектеп әкімшілігіне және IGCSE емтиханын тапсыратын үміткерлер үшін Кэмбридж халықаралық емтихандары (CIE) кеңсесіне, (IBDP үміткерлері үшін) ХБ ұйымына жіберілуі тиіс. Тек Кэмбридж халықаралық емтихандары (CIE) кеңсесі және (IBDP үміткерлері үшін) ХБ ұйымы ғана «Ерекше келісімге» рұқсат беруге құқылы.

Рұқсат алынған жағдайда төмендегі жайттар орын алуы мүмкін:

- Емтихан қағаздарының өзгеруі;
- Жұмыстарды өткізу мерзімінің ұзартылуы;
- Практикалық жұмыстарды орындауға көрсетілетін қосымша көмек;
- Қосымша уақыттың берілуі;
- Демалыс уақытының берілуі;
- Ақпараттық және қарым-қатынас жасау технологиялары;
- Хат алмасу және транскрипциялау;
- Оқырман.

Жетістікті бағалау

Біздің мақсатымыз бұл саясаттың төменде көрсетілген мәселелердің шешімін табуды қамтамасыз ету болып табылады:

- Білім беруде ерекше қажеттіліктері бар, қолдауды қажет ететін оқушыларды мүмкіндігінше ерте кезеңде анықтау;
- Нақты, нәтижеге жетуге бағытталған, белгілі мерзімге құрылған Жеке қолдау көрсету жоспары;
- Әр семестрде жоспарларды қайта қарастырып отыру (ереже бойынша әр семестр ортасында) .

Ата-ана міндеттері

Білім беруде ерекше қажеттіліктері бар, қолдауды қажет ететін оқушылардың ата-аналары мектептің серіктестері ретінде қарастырылады. Олар өз жанұсының қолдаушысы ретінде әрекет ете отырып, төмендегі мүмкіндіктерге ие болуы тиіс:

- өздерінің ата-аналық міндеттерін мойындап, оны толығымен орындауға келісу, өз баласының білім алу процесіне толық қатысып, қызығушылық таныта отырып қолдау көрсету;
- берілген саясат негізінде өз баласының құқықтарынан хабардар болу;
- кеңес және қолдау көрсету жөнінде берілетін ақпараттарға ие болу, дер кезінде алып отыру.

Мектеппен арадағы қарым-қатынас нәтижелі жұмыс істеуі үшін ата-аналар:

- мектеппен үздіксіз хабарласа отырып, өз баласының білім беруде қажет болатын ерекше қажеттіліктері жайлы толық құжаттарды дер кезінде берулері тиіс;
- мектепке өз баласының білім беруде қажет болатын ерекше қажеттіліктері өзгерген жағдайда хабарлауы тиіс.

Шолу және қайта қарау

Білім берудегі ерекше қажеттіліктер саясаты кем дегенде екі жылда бір рет қайта қарастырылып отырылуы тиіс.